

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 339/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att minska skogsbrukets negativa effekter på vattendrag

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 339/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Jenni Pitko / gröna m.fl.:

Hurdana nya åtgärder ämnar regeringen vidta för att minska skogsbrukets negativa effekter på vattendragen?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Under flera år har undersökningar och forskning pågått i syfte att minska skogsbrukets negativa effekter på vattendragen. I samarbete med olika forskningsinstitut, skogs- och miljömyndigheter, liksom aktörer på fältet och olika intressegrupper har dessutom lämpliga verksamhetsmodeller tagits fram för olika platser. Naturresursinstitutet (Luke) har ett nätverk av naturområden för att följa med skogsbrukets belastning på vattendragen. Informationen från den datainsamlingen är öppet tillgänglig. Efter hand som nya forskningsresultat om väl fungerande metoder blir tillgängliga uppdateras handböckerna med skogsvårdsrekommendationer.

I Finland har vi en lång tradition av att dra ekonomisk nytta av myrar. När det gäller användningen av myrmarker har samhället fastställt mål som återspeglar allmänt accepterade principer under olika tider. Forskningen har från början spelat en viktig roll i fråga om myrar i nyttbruk.

Inom skogsbruket står skogsdikning och dikesrensning för den största belastningen på vattendragen särskilt i små tillströmningsområden. Merparten av skogsdikningen har skett åren 1955–1985. Cirka 5,7 miljoner hektar myrar och blöta, så kallade vattensjuka skogar dikades för skogsbruk. Dräneringen ledde till att cirka 25 procent av skogens tillväxt numera kommer från dessa dikningsområden. Idag handlar dikningsinsatserna om att rensa gamla diken och komplettera dikesnätet.

Som det konstateras i det skriftliga spørgsmålet har man under 2019 specificerat beräkningarna när det gäller skogsbrukets fosfor-, kol- och kvävebelastning på vattendrag inom ramen för projektet MetsäVesi (SkogVatten) som finansieras av statsrådets kansli. Utgående från projektets resultat är skogsbrukets andel av belastningen större än vad som tidigare beräknats medan den naturliga urlakningen på motsvarande sätt är mindre. Dikesrensning ökar i synnerhet belastningen av sediment, och däri bundna näringsämnen, i dagvattenflöden. När grundvattennivån sjunker och det skapas aeroba förhållanden ökar i sin tur näringsämnenas mineralisering. Detta ökar trädbeståndets tillväxt men kan även öka näringsämnenas urlakning till dagvattenflöden. Torvmarksskogarna är komplexa ekosystem och förändringarna till följd av klimatförändringar liksom variat-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 339/2020 rd

ioner i temperatur och nederbörd för med sig helt nya utmaningar när det gäller att verka i torvmarksskogar. Av projektet MetsäVesi framgår att förändringarna i temperatur och flöden sannolikt redan har bidragit till en ökad belastning.

Skogsbrukets vattenvårdsmetoder handlar vanligen om att använda konstruktioner som syftar till att bromsa vattenflödet och på så sätt bidra till att hålla kvar sediment som flödet annars skulle föra med sig. Avsikten är även att minska näringsbelastningen. Olika aktörer och intressegrupper har tillsammans utarbetat skogsvårdsrekommendationer och tillhörande handböcker som beskriver de bästa tillgängliga vattenvårdsmetoderna. Rekommenderade vattenvårdskonstruktioner är olika dammkonstruktioner, såsom rördammar, bottendammar, grävningsavbrott, samt våtmarker och ytavrinningsfält eller sedimenteringsbassänger och slamgropar.

Merparten av den dikesrensning som sker på privat mark planeras och verkställs av lokala skogsvårdsföreningar eller skogsserviceföretag. Kriterierna för certifieringssystemen PEFC och FSC kräver att man ser till vattenvården i samband med arbeten i närheten av vattendrag, och att den bästa tillgängliga vattenvårdstekniken som godkänts av myndigheterna används i samband med skogsbruksåtgärder. Stickprovsinspektioner utförs för att övervaka att kriterierna uppfylls inom skogsbruket. För närvarande uppdateras kriterierna för de båda certifieringssystemen.

Att ytterligare minska skogsbrukets belastning på vattendrag är ett gemensamt mål för Jord- och skogsbruksministeriet och Miljöministeriet. Jord- och skogsministeriet publicerade 6.5.2020 rapporten Maa- ja metsätalouden vesitalouden suuntaviivat muuttuvassa ympäristössä (Riktlinjer för vattenverksamheten inom jord- och skogsbruk i en föränderlig miljö) som skapar en ram för utveckling av vattenvård inom jord- och skogsbruk. Många av de åtgärder som föreslås i riktlinjerna syftar just till att minska belastningen på vattendragen.

Ett av ministeriernas nya mål är att få avrinningsområdena i skick genom att utveckla ett regionalt samarbete när det gäller jord- och skogsbruk. Pilotprojekten bidrar till att främja allmän planering av dikesrensning och vattenvård, liksom skapa en handlingsmodell som leder till bättre samarbete och ett mer effektivt sätt att rikta åtgärder.

Förståelsen för möjligheterna att använda sig av kontinuerlig odling på torvmarker kommer att öka efter hand som forskningen framskrider. Inom några år finns mer tillförlitlig information om möjligheterna att använda sig av trädskörd för att delvis ersätta dagens dikesrensning eller ha längre rensningsintervall. I början av maj 2020 trädde statsrådets förordning om att ändra 12 § (185/2020) i statsrådets förordning om finansiering av hållbart skogsbruk i kraft för att öka askgödsling av torvmarker i skogsbruket eftersom detta ökar biomassan liksom trädbeståndets tillväxt och avdunstningskapacitet. En viktig faktor här är att samtidigt som askgödslingen ökar så minskar behovet av dikesrensning.

Nya vattenvårdsmetoder utvecklas i många forsknings- och utvecklingsprojekt. Målet är att ta fram så naturenliga metoder som möjligt. Vidare att metoderna bara kräver lite underhåll och fungerar i fältförhållanden så länge som möjligt. Genom att utveckla dikningsteknik och justera dikesdjup går det att minska belastningen på vattendrag samt förbättra det ekologiska tillståndet för småvatten.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 339/2020 rd

Jord- och skogsbruksministeriet har tätt samarbete med Miljöministeriet även när det gäller livs-miljöprogrammet Helmi. Inom ramen för Helmi-programmet utreds bland annat användbara lösningar för att få vatten tillbaka till sådana platser på skyddsområdena som har torkat ut till följd av dikning utanför skyddsområdena. Att utveckla olika sätt att leda vatten ökar användningen av alla sådana metoder som syftar till att fördröja flödet på ett kontrollerat sätt.

Dagens verksamhetsmiljö kräver att administrativa förfaranden digitaliseras och att tjänsterna bygger på elektroniska och, till tillämpliga delar, även automatiserade verksamhetsmodeller. Miljö- och positionsdata är idag rätt bra fritt tillgängliga i elektronisk form, och ett ständigt utvecklingsarbete pågår bland annat när det gäller digitalisering av såväl dikningsanmälningar som projektens planeringsunderlag. Skogsbruksåtgärderna inklusive vattenvårdslösningarna behöver vara noggrant planerade och korrekt verkställda. Då går det att med hjälp av nya positionsdata-tekniker avsevärt minska vattendragens sediment- och näringsbelastning från sådant dagvattenflöde som skogsbruksåtgärderna ger upphov till. Mer detaljerad data och nya metoder bidrar även till att hänsyn kan tas till dikningsåtgärdernas effekt på koldioxidutsläpp och koldioxidsänkor. Allt detta kräver tillräckliga resurser för såväl forskning i ämnesområdet som utvecklingsåtgärderna.

Med stöd av den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (Kestävän metsätalouden määrääminen rahoituslaki, kemera-laki 34/2015), härfter *kemeralagen*, kan statligt stöd beviljas privata skogsägare för att planera och genomföra vårdinsatser i torvmarksskog. Åtgärder som kan få finansiering är dikesrensning, vattenvårdsåtgärder och bygge av vägar med dikesrenar. Stöd kan beviljas bara om projektet har tagit hänsyn till hurdan effekt åtgärderna har på vattendrag och miljön samt att en vattenvårdsplan har utarbetats för att minska de skador som åtgärderna eventuellt ger upphov till. Till ansökan om finansiering ska bifogas information om en dikningsanmälan till Närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM) och hänsyn tas till sådana korrigeringar och kompletteringar som behöver göras i planen såsom NTM-centralen eventuellt har framfört.

Finlands skogscentral har bedömt att vården av torvmarksskogar som finansieras med stöd av kemeralagen omfattar 19 400 hektar medan behovet av anslag uppgår till 5 miljoner euro. Anslaget är 7,6 procent av de anslag som anvisats med stöd av kemeralagen. Dessutom är flera av de vårdprojekt i skogsnatur, som finansieras med stöd av kemeralagen, relaterade till vård av skogar kring småvatten eller restaurering av ekosystem i torvmarksskogar, och till dessa ändamål har flera hundra tusen euro kemerastöd använts varje år.

Under ledning av Jord- och skogsbruksministeriet tas för 2020-talet som bäst fram ett nytt incitamentprogram för skogsbruket. I arbetet med att utarbeta incitamentssystemet har syftet varit att, med statligt stöd, bidra till att vården av torvmarker och delavrinningsområden planeras sett till helheten och med flera mål i sikte. Syftet med att planera vård av torvskog är att kombinera insatser för vattenvård med att skapa bättre förutsättningar för träproduktion, mildra klimatförändringarna och trygga mångfalden bättre än idag. Behovet av bred kompetens kräver att aktörerna ser till helheten och planerar ett bra skogsvårdsprojekt som håller hög kvalitet, liksom planerar och verkställer adekvata och kostnadseffektiva vattenvårdskonstruktioner. Därför förutsätts att den som planerar projektet har avlagt kompetensprov. Det finns redan goda erfarenheter av att använda öppna positionsdata och laserskanningsdata i samband med planering av vårdprojekt för

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 339/2020 rd

torvmarksskogar. Positionsdataverktygens ständiga utveckling säkerställer att den alltmer exakta informationen som produceras även används i allt högre grad.

Jord- och skogsbruksministeriets och Miljöministeriets förvaltningsområden inklusive intressegrupper samarbetar på bred front när det gäller att mildra skogsbrukets negativa effekter på vattendrag. Ett exempel på samarbete under den senaste tiden är en handbok om skogsbruket för åren 2022–2027 som sammanställts till NTM-centralerna för planering av vattenvårdsåtgärder.

Helsingfors 14.5.2020

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä